

XI, 54.~

4. 378-

174
M.

VLTIMA FATA,
MORBVM, MORTEM,
ET
SEPVLTVRAM
D. CHRISTIANI KRVMHOLZII,
PASTORIS OLIM AD D. PETR. HAMB.

SVB DISCESSVM
VIRI - JUVENIS
PEREXIMII, POLITISSIMI, LITTERATISSIMIQVE
JOANNIS GOTTLOB WELLERI,
LAVENHAYNA - MISNICI,

QVEM
E LYCEO CYGNEO
AD ACADEMIAM LIPSIENSEM
V. NON. OCTOB. A. O. C. dō lōcc. XLII. PARAVIT,
ACTVI PVBLICO,

AD QVEM
VIROS
SVMME - ET PLVRIMVM - REVERENDOS, CONSVLTISSIMOS,
AMPLISSIMOS, DOCTISSIMOSQVE
EPHORVM, INSPECTORES GRAVISSIMOS,
CETEROSQVE REIPVBLICÆ LITTERARÆ
PATRONOS,
STVDIORVMQVE PROMOTORES ET FAVTORES

EA, QVA DECET PIETATE ET REVERENTIA, INVITAT,
PRÆFAMINIS LOCO PRÆMITTERE
VOLVIT
M. CHRISTIANVS CLODIVS,
RECT. ET BIBLIOTHEC. SOCIET. TEVT. LIPS. ET LAT. JEN. SOCIVS.

CYGNEÆ, STANNO HOEFERIANO.

ULTIMA FATA
MORBUM, MORTEM
ET

SEPVLTURAM
D. CHRISTIANI KRYMHOFFII
PASTORIS OLIM AD D. PETR. HAME

SUB DISCESSVM
VIRI - IUVENIS
PEREXIMI POLITISSIMI, LITTERATISSIMOQUE

JOHANNIS GOTTLIB WELLERI

FAVORATA - MISIONI

AD ACADEMIAM LIPSINSEM
ACTI PUBLICO

VIRI OS

SVMMÆ ET FLVRIVM REVERENDOS, CONSVALTISSIMOS
AMPLISSIMOS, DOCTISSIMOSQUE

EPHORVM INSPECTORES GRAVISSIMOS

CELESTIORE REVERENTIA LITTERARIE

P A T R O N O S

STVDIORVMQVE PROMOTORES ET FAVTORES

IN QVA FACILE HABERE ET REVERENTIA INVITAT
PRAESANTIS LOCO PRÆMITTERE

M. CHRISTIANVS CLODIVS

RECTOR THEOLOGICÆ SCHOLE PRÆT. LIT. ET NAT. HIST. SOCIVS

CYGNÆ, STANNI HOFFERIANO

* * * * *
Regitur fatis mortale genus ;
Nec sibi quisquam spondere potest
Firmum & stabile: Quæ per casus
Volvitur varios, semper nobis
Metuenda dies.

Seneca in Octavo. v. 513.

ULtima fata KRUMBHOLZII, in Pathmo, Theologi, dum viveret, eruditionis laude, religionisque zelo paucis secundi, superiori jam tempore, cum adhuc in fuderibus versaremur, latino orationis stilo exposuimus. Credebamus enim, nulli in viri afflictissimi causam propiora jura competere, quam illi, qui proxima eidem cognatione conjunctus, & cui captivum ter in carcere compellare licuisset. Quæ materia, ut rara, ut nulli,

etiam causæ cujuslibet litterariæ curiosissimo, cognitu erat facilis; quod non cuiquam temere ad captivum patebat aditus: Ita a tam multis expetita est, ut exempla omnia, quæ vero tum paucissima erant, brevi, postquam prodierant, tempore, dissiparentur. Stat igitur sententia, materiam a paucissimis lectam, a pluribus desideratam, non solum recudere, sed & cum historia morbi & mortis, insuper etiam extremos sepulturæ honores attexere. Infelicissimum enim virum ex ædibus suis armata quondam manu raptum, custodia commissum, accusatum, & sententia Imperatoria ad perpetuos carceres, & æternas, ut vocant, tenebras, condemnatum fuisse, testantur annales illius temporis. Causam hujus captivitatis, continent præter alia, quæ pendente lite prodierunt, schediasmata, acta publica, quæ, si levi tantum brachio, & ut ajunt, primis saltem labris tangere vellem, verendum esset, ne vel in ipsos beati viri manes, aut in ejus ævi judices, injurius fierem. Quare, misso, quod præcipuum erat, causæ argumento, ad fata ejus extrema in pathmo, morbum, mortem & sepulturam discedo. Duobus nimirum annis Hamburgi in carcere superatis, Harburgum, in castellum urbi vicinum, brevi post autem tempore, quia nimis frequens erat accessus civium Hamburgensium, & salutatio, Hameliam ad Visürgim, quæ Electori Hannoverano paret, abductus est. Causam consilii ter immutati indicare, mearum partium non esse, existimo, quia tantum fata KRUMBHOLZII extrema in „Pathmo brevissimis verbis persequi constitui. Hamelia „nimirum inferioris Saxonix oppidum, efficto quondam „liberorum exitu, jam captivitate & extreme ejusdem fati nobile, Virum afflictissimum multos annos in carcere, primum

mum paulo laxiori, postmodum arctiori, scilicet in turri,
 quæ portam civitati ab Oriente dedit, continuit. Sed
 quum jam dudum eadem sortis adversitate pressus, diurnæ
 lucis atque ipsius aëris incapax, rerumque terrestrium per-
 tæsus esset, ad beatam ex his ærumnis adspiravit analysin.
 Ne tamen in semet ipsum, etsi dura passum, & fere macera-
 tum, injurius haberi posset, rebus, quibuscunque potuit, vi-
 tæ suæ prospexit, ad motisque salutaribus herbis, juxta præ-
 scriptum Medici, in Cattis celeberrimi, occurfavit morbo,
 pathematibus animi, & quæ plura infestant valetudinem,
 longe proscripitis. Et hoc usus vitæ moderamine, omnes
 illas adversitates corporis, quibus succubuerunt alii, per
 plurium annorum intercapedinem, averruncavit. Quæ-
 ris L. B. quo pacto captivus moræ tædia pepulerit? Eo-
 dem, quo divus olim Joannes in Pathmo, precando, medi-
 tando, scribendo. Ipso enim in otio semper laboriosus
 fuit; neque enim horulam quidem labore vacuum trans-
 misit, nec ullam diem sine linea, noctu etiam erat rara
 quies. Nunquam ante duodecimam requisivit plumas.
 Sæpe in habitum dormientis compositus, iterum surrexit
 e lectulo, vel cantu noctuæ, quem averfatus est, expergefæ-
 ctus, vel fori strepitu turbatus. Et jam ante gallicinium
 sedit ad lampadem. Somnia quoque vehementer conque-
 stus est. Libros, quos legeret, præter Sacri Codicis ora-
 cula, Plutarchi Opera, Scripta Schuppiana, & relationes,
 quas vocant, publicas, habuit nullos, nisi quos ipsi quando-
 que ministrarent Senatorum civitatis principes, aut urbis
 Sacerdotes, nec, quo scriberet, atramentum, nec conger-
 ronem, cum quo sociaret verba, nec ambulandi spatium.
 Sed mireris, legendo, scribendo, loquendo, ambulandoque

fefellitſe dies, menſes, annos. Ambulavit ſcilicet in eadem
 tabula pavimenti, eadem veſtigia jugiter repetens; neque
 enim captivo per anguſtias conclavis aliorſum flectere li-
 cuit. Vidimus aſſerem tabulati, continuis ejus greſſibus
 vehementer attritum. Scripſit, liquore e carbonibus, &
 maſſa fabarum Coffe cocto, penna e ſlabro culinari eruta.
 Scalpelli enim & cultri domeſtici liberam poteſtatem ha-
 buit. Legit atque relegit MSC. nudius tertius, aut quar-
 tus a ſemet ipſo compoſita; chartæ enim ad certam men-
 ſuram ipſi data eſt copia. Locutus eſt ſolus cum ſolo,
 clara interdum voce, ſæpe veluti muſſitando. Peroravit
 interdum forti ſpiritu, quam, qui graviffimam cauſam age-
 ret, quandoque diſputavit, tanquam præſente adverſario,
 mox remiſſius, ut, qui vinceretur, mox acrius & elatius,
 quaſi obtenta victoria. Raro cecinit, niſi populo templi
 militari portæ contigui ſymphonus. Preces tamen illius
 interdum à prætereuntibus longæ, ardentesque exceptæ
 ſunt. A libertate exeundi, quæ ab initio captivitatis nun-
 quam non indulta fuit noſtro Hameliæ, per octo annos ul-
 tro abſtinuit, aëris, & populi male ſane curioſi prorfus im-
 patiens. Nec acidulis Pymontanis, more ipſi alias con-
 ſveto, intra totidem annorum ſpatium, uſus eſt. In locum
 cereviſiæ, quam turbidam ut plurimum, & ſeculentam acce-
 perat, vinum, aquam, & per alternas, varii generis decocta
 ſubſtituit. Non cuiquam temere conceſſit aditum, nec
 cognato quidem, niſi quis eſſet, & quid vellet, per famu-
 lum prænuſciaſſet. Accedentibus parum, ſed modeſte
 reſpondit: Interdum quoque aſperius, pro ſtatu valetudi-
 nis, & conditione cauſæ, quam quiſque proponeret. Tan-
 dem ab omni hominum conſortio penitus abhorruit, unius

Jo-

Joachimi, veterani militis, qui ipsi a manu fuit, consuetudine contentus. Ceterum a militibus, etiam gregariis, magni fuit habitus. Fuerunt, qui illius videndi cupiditate flagrantes, (etsi rara esset occasio,) commilitonum vices egerunt: Alii inter vigiliis illachrymabantur carceri, tacti miseratione afflictissimi Theologi, certi quoque, si fugam capeffivisset, (ut omnio potuit,) & indivulsi comites futuri. Nec defuerunt contra, qui afflicto majorem adderent afflictionem. Quorundam plebejis ineptiis immane, quantum! laceffitus est. Visi sunt alii male feriat, qui sclopetis pavimento, sub quo excubias agebant, inflictis, nocturnam turbavere quietem; quorum, cum per ostium fenestellæ exprobraret petulantiam, pœnitendo ludibrio expositus est. Aliquando a decurione, quem propter repetitas cavillationes liberius objurgaverat, & ut ferunt, lychnucho trajecerat, raptus, & in culcitram præceps datus est. Famulus Joachimus, qui jussu Severini, ejus oppidi Consul, novum annum captivo gratulatus est, præfecto arcis proditus, custodia diurnæ pœnam tulit. Ab eodem Severino, litteratissimo homine, librum quendam legendum acceperat, in quo forte conspiculum illius vitreum reperit, quod, ubi per famulum remisit possessori suo, hujus etiam rei causa, quasi nimis licenter egisset, male habitus est Joachimus. Major vero civium, & ipsius Senatus eluxit pietas. Horologio, carceri superimposito, per ipsos captivitatis annos feriæ indictæ sunt, propter strepitum perpendiculi, quem ferre non potuit. Ceterum non æquali ubique animo tulit captivitatis jugum. Quandoque vehementer invehctus est in adversarios, injurias, quas perpeffus esset, summas, longa ferie repetens: Mox Stephani

ni secutus institutum, pro iisdem apud Deum intercessit. Adrumorem, qui etiam verus fuit, Feindium illum, famosi carminis, (Philargyriæ nomen est,) autorem, & execrabile flagellum cordati Theologi, per scalas præcipitem, cervicem fregisse Hamburgi, lectaque in mortem istam, quæ typis prodierat, mordaci satyra, alto pectore ingemiscens: Utinam, inquit, superstes, vitæ rationem redderet reipublicæ! aut manifestas pœnitentiæ notas edidisset! Nunquam carceris, sed otii pœnam conquestus est; jacturam opum, spartæ, & ipsius libertatis, nullam esse, præ immani illo dispendio bibliothecæ, tanquam thesauri animi, & curarum medelæ. Relegarint, inquit, ad carceres, ad Garamantas & Indos! modo bibliotheca comite, quæ etiam Grotio, hæreseos reo, indulta fuisset. Intercedente vero tempore ipsius Christi Servatoris exemplo erectus, mundana omnia, quid ni? librorum delicias aspernatus est, contentus eo, quod cum Paulo gentium doctore lucraretur Christum. Interdum etiam sales admiscuit seriis. Ex actis litterarum publicis mortem suam denunciata intelligens, jam pisces esurus, quos in deliciis habuit, quæsit ex adstantium aliquo: Numquid in vita sua hominem mortuum vidisset pisces edere? Qui ubi negavit, addidit: Hic vides hominis prodigium, & legendam dedit schedulam. Quandoque, sed hybernis duntaxat temporibus, quopiam quasi errore fanatico correptus, quadrata rotundis miscere instituit; mox magnorum autorum ex orbe litterario, mox omnis generis leguminum nomina, etiam vilissimorum, longa serie repetens. Finxit aliquando aulam Cæsaream, appellavit ad summum Imperatorem, dicam scripsit adversariis, citavit, examinavit, judicavit, damnavit, absolvit.

Mox

Mox ad se rediens, ingemuit, Deum ardentem orans, ut mentem sanam in corpore sano servare pergeret. Sub finem vitæ paulo lautioribus recreatus est dapibus; tria fercula fecere prandium, opipare apparatus; cœna fuit frugalis & parabilis. Lipsana, quæ famulo dare vetitus est, in frustula secuit, & per fenestram objecit canibus & gallinis devoranda, temporis forte fallendi, aut animi remittendi gratia. Caldam bis coxit quotidie, prunæ enim & carbones à famulo largiter ministrabantur. Pulvere sternutatorio frequenter usus est, ab herba Nicotiana, quâ aliàs suavis Medici, modica gavisus est, prorsus abstinuit. Neque rei Musicæ fuit deditus, aut ulli arti Mechanicæ, qua falleret tædia temporis. Interdiu solis ortum & occasum, meteora, ventos & tempestates quam diligentissime observavit. Extant ejus Meteoroscopia, sed nemini, etiam studiosissime ruspanti, pervia. Astris noctu intentus fuit, etsi omni artis illius instrumento, aut subsidio destitutus, & a libera cœli facie remotus. Nonnunquam ipsi traditæ sunt amicorum, quos necessitudo domestica compulerat, epistolæ familiares, quarum alias in arcubus asservavit, alias bis vel ter lectas, concerpfit & dissipavit. Respondit etiam, si quando calamus & atramentum singulari beneficio concederentur; attamen, quicquid responsi concinnaverat, vel interceptum, vel oblitteratum est, obeliscis adeo crassis, ut ne apiculus quidem scripturæ extersæ cognosci posset. Nimirum interdictum erat captivo de statu causæ suæ vel unam vocolam inferere. Summus Dux belli a Klinckaufstrom, arcis Præfectus, humillimis à captivo rogatus precibus, ad concinnandam defensionem causæ suæ, indulgit atramentum, chartam & calamum, simulans, se Regi Magnæ Britannia, si quid elaborati scriberet, exhibiturum. His adjunctus mediis, implevit undeviginti folia, trium partium tra-

Etatum, primam, quæ litis exordia, alteram, quæ litem ipsam,
 &, quæ res post litem gestas exponeret, tertiam. Miratus
 est ille viri summum iudicium, mirum causæ ordinem, argu-
 mentorumque rara pondera, ex quibus hoc primarium:
 Quod a nullo iudice fuisset auditus, nisi ab eo, quem actorem
 fuisse, sciret. Cætera quoque non contemnendi ponderis:
 Quod nocturno impetu è domo protraxissent, cui, per ami-
 cos toties monito, fugam capessere, in proclivi fuisset; quod
 per totius anni decursum caruisset causæ patrono, quem
 postea concessum, prælecta prima defensionis parte, in car-
 cerem coniecissent; hoc sublato, surrogatum esse alium,
 sed exemplo prioris territum, & timidum, cum e Saxonia
 defensore magis fidum & cordatum præstolatus sit; quod
 solum cum solo loqui vetuissent, admoto jugiter verborum
 aucupe, & quæ sexaginta alia, paulo extantiora. Sed veri-
 tus ille, ne bilem moveret legentibus, conserpsit, & igni man-
 davit. Præbuit se vir magnus in Saxonia deprecatores pro
 longiori captivitate, cui ille renuntiari iussit: Precibus la-
 vari peccata, quibus se nullis, si à Deo discesserit, in rempu-
 blicam ullo tempore turpem dedisset. Acta publica revi-
 denda esse Viennæ, via juris incedendum, gratiam rogari
 scelestis. Atque sic afflictissimus magno conatu perfecit
 nihil. Varias interim Diatribas Polemico - Exegeticas,
 Physico - Morales, affabre composuit, & cum præfamine,
 semestri ante obitum tempore, commendavit bibliopolis.
 Est in manu nostra magna chartarum vis, ex ipsius custodia
 repagulis collecta, rebus luce publica per quam dignis re-
 ferta, quas, cum per otium licuerit, & impensæ obti-
 gerint, edere constituimus. Decem, antequam extinctus
 est, annos, laborare cœpit dolore laterum, accessit verti-
 go capitis, cum difficultate spirandi, æstu atque frigore ju-

jugiter alternantibus. Accersivit Medicum & Chirur-
 gum, qui venæ incisione occurrerent morbo; sed irritis, opi-
 nor, successibus, quod malum indies magis magisque in-
 graveceret. Rebus sic labentibus, in habitum morituri
 sese composuit, rebus tamen, quibuscunque posset, animu-
 læ prospiciens, artique Medicæ gnaviter inserviens, tantum
 abest, ut mortem, sed justum justæ causæ vindicem, etiam
 tum, expectaverit. Aliud ipsi conclave oblatum est, pel-
 lucidius, purius, laxius; sed recusavit mutare carcerem
 cum carcere, ob supra memoratas causas. Accessit Pastor
 Ecclesiæ Hameliensis Primarius, cui, cum de extremis multa
 differuisset, quid, inquit, opusest verbis? Tu, si hic sies, ali-
 ter sentias, morior exemplo per orbem purioris doctrinæ
 inaudito. Appello ad Deum, summum causæ judicem,
 cujus nimirum tribunal jam subibo. Cecidi in his terris causâ
 meâ, per injuriam temporis; sed salute mea non excidam.
 Percontanti sacrorum antistiti: Numquid jam æterna me-
 ditari vellet? Dudum, inquit, æterna meditatus sum,
 ad perpetuos nimirum carceres damnatus, & æternas te-
 nebras, officio, libertate, bonis omnibus exutus; nec longa
 illi ad Deum via patet, qui mundanis ereptus, præsentissi-
 mum habuit ejus numen. Neque enim proximior quæ-
 quam usus sum in hac solitudine, præter Deum, cum quo ni-
 mirum scripsi, cum quo locutus sum, quem carceris socium
 habui, qui in angustiis solatium, in tristibus gaudium exitit.
 In hac palæstra me exercui, & jam ad illius Pauli, cujus certa-
 men certavi, cujus fidem servavi, coronam adspiro. O! ingra-
 ti vitæ socii, spes & fortuna, valete! Quæ cum intellexisset re-
 verendus Pastor, ultima peracta salutatione, discessit. Succes-
 sit Medicus, cum quo, post historiam morbi, varia é Divo
 Jobo, & Hymnis Davidicis, ad statum præsentem opportune

repetiit, demta omni linguæ amaritudine, & rancore animi. Chirurgum tamen huic colloquio interesse, vetuit, quem hominem profanum esse crediderat. Famulus autem non discessit à latere, rebus, quibus cunque posset, opitulatus afflicto. Quem, cum ex signis faciei, instantis obitus commonefecisset: Veniat, ait, JESUS Servator meus! ad discessum ex his terris paratus sum! Jam de lectulo surgere, pedes tentare, gressum moliri; sed titubare, labascere, corruere. In lectulum ægre reductus, identidem ingemuit: Accedat redemptor meus JESUS! Tandem oculos claudere, altum dormire, interdum ronchos ducere, mox anhelare, jactare palmas, plumas vellicare, caput motitare, torpescere. Jam absterfo sudore, quo frigidus maduerat, in extremis defixus, denuo suspiravit ad Deum, & JESUM Christum salutis originem, cujus manibus commendavit animulam, & paulatim requievit. Famulo interea preculas clara voce recitanti: Pulcræ, inquit, pulcræ sunt preces tuæ, Joachime! sed desine, Deum pectore inclusum teneo. Quibus dictis, ubi antea pomum igne tostum comedisset, digitos complicit, & inter verba morientis Christi: Spiritum meum commendo manibus tuis, cœlestis pater! placidâ eidem morte restituit animam, hora scilicet duodecima-prima, nocturna; die quinto Decembris, anno M.DCC.XXV. Famulus, perspecta Domini sui morte, per fenestram excubiis proxime stantibus, acclamavit sonora voce: Mortuum esse dominum suum, irent, & nunciarent Præfecto vigiliarum. Vigil vigili, ut sit, per stationes occlamans, rem facile detulit ad Præfectum, qui, adscitis tribus armatis, recluso protinus ostio carceris, corpus exanime visitavit, quod, cum vere exanimatum esse intelligeret, tabulæ imponi curavit & foribus iterum reclusis, discessit, relictis, qui custodirent exuvias. Ingruente luce

luce iudex militaris cum adiutore, quem vocant, castrensi, supellestem omnem vestiariam, & quæ composuit MSC. diligenter numerata, convasavit, quibus sigillo Summi Ducis Bellici subsignatis, defuncti exuvias ad sepulturam preparari jubet. Postero die linteamentis & stola ferali holoserica involutum cadaver loculo inferi, & ostentui dari iussit accedentibus. Postridie autem, die nimirum Sabbathico, à milite gregario elatus est è custodia, in templum turri fere contiguum. Ardebant ex utraque feretri parte cerei, funere honestissimi cujuslibet viri digni. Ad quod spectaculum accedebat hominum utriusque sexus atque ordinis ingens multitudo; quorum alii causam delicti resciscere, & carceristam diuturni squalorem; alii fato hominis ingemere, laudare alii in adversis constantiam, *evdavaotian*, & honestum sepulturæ modum: alii sibi gratulari, vidisse exanimem in libertate, quem vivum in carcere videre, non contigisset; jam rupta esse vincula perpetui carceris, & discussas tenebras sempiternas luce æternum duraturæ vitæ. Hora à meridie octava, à duodecim reipublicæ ejus civibus in cœmeterium, ad templum Monasterii, quod longe abhinc abjacet, elatus est. Quatuor Scholæ oppidanæ Collegæ, cum totidem civium honoratiorum paribus, feretrum sequebantur, viginti quatuor laternis ex utroque latere sequentibus. Pastores Ecclesiæ oppidanæ funus comitari iussi, etsi stipendia solito majora acceperant, non comparuerunt: Præfecti autem militum inferioris ordinis capulum à latere secuti sunt, confusa hominum undique confluentium stipati multitudine. Humatus est honesto cœmeterii loco, medius inter mercatorem & studiosum, ad radices vicinæ arboris. Excubiæ vero non discesserunt à funere, nisi jam superinjectâ terrâ, & signo avocationis solenni edito.

Scripsit, nescio quis, in memoriam avunculi Epitaphium :
Sub hoc Tumulo
recubat

CHRISTIANVS KRVMHOLZIVS,

S. S. Theol. Doctor Celeberrimus,

Nat. in Saxonia Neostadii, ad fines Bohemorum,

Æt. 1662. ipso die Martini,

Concionator quondam apud Lipsienses

SABBATHICVS,

Dein Pastor Ecclesiæ Evangelico-Lutheranæ

Posoniensis in Hungaria,

Post ad D. Sophiæ Dresdensis

in Saxonia,

Tandem ad D. Petri & Pauli

in urbe Hamburgo,

Qui

E carceribus temporariis

Ad

Æternam migravit libertatem,

Hameliæ Saxonum

Ad Visurgim

Anno Æræ Christianæ M. DCC. XXV, V. Dec.

Ætatis LXIII.

Captivitatis XVIII.

Officiorum, quibus præfuit XX.

Cujus ossa requiescant

in pace!

Supereff, ut L. B. in fidem historiæ inquisituro, rationes addam, quibus nifus, ista omnia de captivi morte & sepultura condidi. Avunculus nimirum, postea, quam diu multumque in cacere jactatus, tandemque é numero viventium ereptus est: Fama de morte ejus etiam ad nos percrebuit, sed adeo manca, dubia & obscura, ut nec de morbi genere, nec morte & sepeliendi ratione familiaribus recte constaret. Quare proxime seqvente anno, vigesimo scilicet sexto, soror ejus Germana, (jam inter cœlites,) Hameliam profecta nobiscum est, eo fine, ut statum causæ ex iis, qui languenti, moribundo & mortuo

a la-

à latere steterant, rescisceret, non neglecta cura quantulicunque peculii. Ad eam igitur causam, ubi gratia & indultu Serenissimi Magnæ Britanniae Regis, & Electoris Hannoverani perrimandam admitteretur: Non modo rem omnem, cujus explorandæ libido incesserat, longo ordine, rescivit, sed omnem quoque suppellectilem, præcipue librariam, vestiariam & chartariam diligentissime perquisivit. Quamquam enim omnia ejus suppellectilia, etiam aurea, argentea & numaria, cum splendidissimo Bibliothecæ apparatus, Hamburgi olim sub hasta venierunt: Tamen e schedulis avunculi manu scriptis cognovit, esse civium quorundam Hamburgensium nomina, argento fratris obærata, quæ postmodum, sic moderante Amplissimo Hamburgensis Reipublicæ Senatu, hæredi eidem ex asse pleraque expedita sunt; in qua causa Magnifici Consulis Andersonii, Brockesii, & Rulandi summa gratia & benevolentia perspecta est. Superabat etiam in ærario Hannoverano certus pecuniæ modus, usibus nimirum captivi quotannis dicari solitus, trecentorum, & quod supererat, Joachimicorum summa. Hanc etiam, & quicquid exuberabat, Serenissimi Regis Magnæ Britanniae clementia, ad stipulante Senatu Hamburgico, hæredi præstari jussit. Vestium nimirum eam habebat copiam, quæ & frigori per hyemem defendendo, per æstatem calori, sufficeret. Auri & argenti nihil reliquit, nisi quod contineretur in ærario bellico. Inventa est etiam post fata ejus ingens chartarum farrago, cujus materias, quia typis publicis vulgari voluit, certis plagulis textas, suisque titulis consignatas, justo ordine disposuerat, quorum elenchum addere facillimum esset, nisi jam ad id festinaret oratio, cujus expediendi causa ista omnia præmisimus.

Nimirum discedet ex hoc commilitonum consortio, Vir - Juvenis Pereximius & pulcre doctus JOANNES GOTTLÖB WELLERVS, Lauenhayna-Misn. discipulus ejus generis, quales optavit Aristoteles, videlicet, qui præcedentes gnaviter insequantur, sequentes non morentur. Ut vero dicam, quod res est, fuit omnium, qui præcedebant, primus, excitavit autem exemplo suo plures, qui sequebantur. Id quod vel a natura habuit, quam in tribuendis animi dotibus benignam expertus est, vel a provida parentum magistrorumque institutione. Curâ nimirum, vigiliis & precibus Venerandi Senis, &, qui merito à latere junctus est, Plurimum - Reverendi Fratris, id obtinuit, ut, cum in numerum discipulorum reciperetur, suæ ætatis omnibus, aut par esset,

aut

aut superior. Si itaque bona institutio, teste Hippomacho, é pueri dictis & factis elucet: Fieri non potuit, quin exemplum esset aliis, quod imitarentur. Itaque pietate, quâ in Deum erat, sincerâ, & modestiâ suâ, multorum castigavit effrænos mores, indefessa litterarum tractatione, plurimum carpsit socordiam, reverentia in Magistros, aliorum procacitatem. Ut enim ad mentem Agesilai in iis solummodo rebus institutus esset, quibus uti vellet, quum ad virilem ætatem pervenisset: Ita inter pueros juvenem, inter juvenes virum præstitit; nihil unquam dixit, aut factitavit, ulla animadversione dignum. Quicquid petulantius agerent alii, damnavit, si quid abnorme, correxit, si quid recti, laudavit, eligendo ex omnibus, quod esset optimum. Hoc usus instituto sic profecit in literis, præcipue Latinis, Græcis & Hebraicis, ut omnibus æqualium suorum palmam præriperet. Poëseos Teutonicæ & Latinæ plura nobis dedit specimina, utque nec linguæ gallicæ ignarus est: Ita nec indignum putavit ingenuo homine, artem delibare Musicam. Et si enim Jovem neque canere, neque citharam pulsare, crederet Aristoteles: Tamen id studii prorsus intactum relinquere nefas arbitratus est noster, quod etiam in Sacris aliquem ejus usum fore, credidit. Superest, ut abituro bene precemur omnes, quos parentum loco veneratus est. Hoc nomine Tibi L. B. de meliori commendamus bonum hominem. Vos autem Viri, Summe- & Plurimum-Reverenda dignitate Venerabiles, Rerum gerendarum prudentia Spectabiles, & quotquot Musis favetis alii, id dabitis ingenuo Juveni, ut eum de laude Gentis Wellerianæ ultima verba publice dicturum audiatis.

Prement autem ejus vestigia

JOANNES SOLBRIGIUS, Irsersgr. Varisc. Orat. metrico-lat. in laudem Zechendorffii.
 CAROLUS FRIDERICUS BREHMUS, Neostad-Misn. Orat. germ. in laudem Daumii.
 JOANNES CHRISTIANUS HEYNIUS, Crumbaco-Misn. Oratione lat. in laudem Vinholdi, Rectorum de Schola Cygnensi immortaliter meritorum.

Succineat abituro plausibus votivis:

JOANNES FRIDERICUS DROBJSCHILIUS, Cygn-Misn. Carm. germ.
 JOANNES GODOFREDUS GRAUPNERUS, Schoenav-Misn. Orat. lat.
 GOTTHILFF PEZOLDIUS, Lengenfeld-Varisc. Orat. græc.
 JOANNES FRIDERICUS KNICKERUS, Cygn-Misn. Orat. gall.
 GOTTFRIED LEONHARD HEUBNERUS, Schwarzenberga-Misn. Carm. lat.
 CAROLUS THEOPHILUS SEYDELIUS, Cygn-Misn. Orat. germ.

Faxit Deus, ut Schola Cygnensis, eo, quo hætenus modo, crevit, succrescat!

Zc 2503.

ULB Halle

3

004 709 063

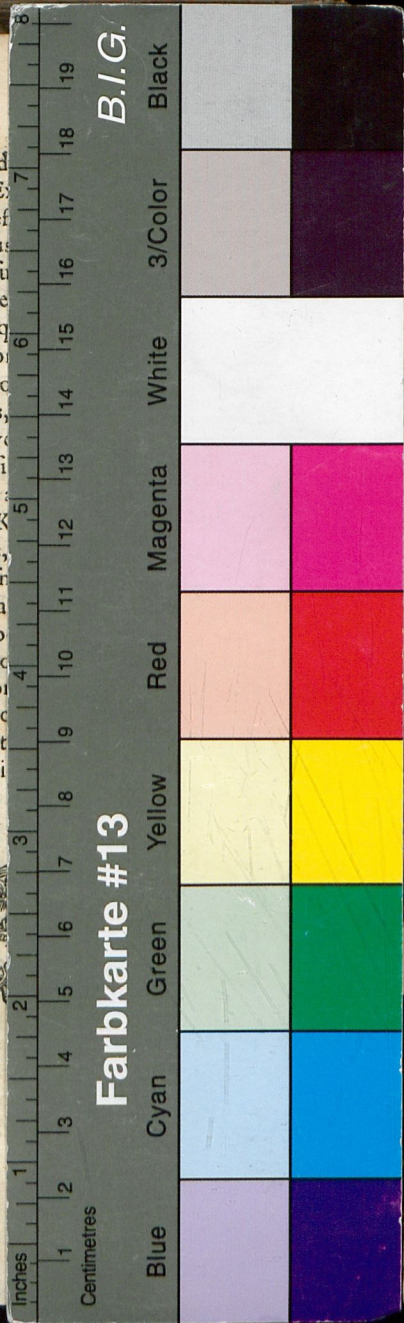
KOP

VD 17

M.C.

174
11

ULTIMA FATA,
MORBVM, MORTEM,
ET
SEPVLTVRAM
D. CHRISTIANI KRVMHOLZII,
PASTORIS OLIM AD D. PETR. HAMB.

SVB DISCESSVM
VIRI - IUVENIS
PEREXIMII, POLITISSIMI, LITTERATISSIMIQVE
JOANNIS GOTTLOB WELLERI,
LAVENHAYNA - MISNICI,
QVEM
E LYCEO CYGNEO
AD ACADEMIAM LIPSIENSEM
V. NON. OCTOB. A. O. C. MDCCLXXII. PARAVIT,
ACTVI PVBLICO,
AD QVEM
VIROS
SVMME- ET PLVRIMVM-REVERENDOS, CONSVLTISSIMOS,
AMPLISSIMOS, DOCTISSIMOSQVE
EPHORVM, INSPECTORES GRAVISSIMOS,
CETEROSQVE REIPVBLICÆ LITTERARÆ
PATRONOS,
STVDIORVMQVE PROMOTORES ET FAVTORES
EA, QVA DECET PIETATE ET REVERENTIA, INVITAT,
PRÆFAMINIS LOCO PRÆMITTERE
VOLVIT
M. CHRISTIANVS CLODIVS,
RECT. ET BIBLIOTHEC. SOCIET. TEVT. LIPS. ET LAT. JEN. SOCIVS.

CYGNÆ, STANNO HOEFERIANO.